

UiO • Institutt for spesialpedagogikk

Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Formelle krav til oppgaven

Oppgaven skal være på 4 000 ord unntatt innholdsliste og referanseliste. Det skal være 1 ½ linjeavstand i en lett leselig font, for eksempel Times New Roman skriftstørrelse 12. Oppgaven skal ha framside (med kandidatnummer, ikke navn), innholdsliste og referanseliste. Det er forventet at kandidaten refererer til litteraturen som er på pensum. Kandidaten må gjerne benytte annen relevant faglitteratur i tillegg. APA7 skal benyttes som referansestil.

Sensorveiledning - Hjemmeeksamen – SPED4600 – Høst 2023

Ved hjemmeeksamen i SPED4600, skal studentene besvare én av to oppgaver. Det er mulig å løse disse to oppgavene på forskjellige måter. Ulike momenter kan derfor være aktuelle.

Likevel er det viktig at de spørsmålene som oppgaven krever, er tydelig besvart.

Denne sensorveiledningen tar opp hvilke momenter en bør forvente av en fremragende/meget god besvarelse. Samtidig er det viktig å understreke at en er åpen for at oppgaven løses på ulike måter og med ulik vektlegging av momenter.

Generelt sett bør en ved sensuren legge vekt på:

- hvor tydelig og fullstendig oppgaven er besvart (en må verken «hoppe over» noe eller skrive utenom/svare på noe annet)
- på hvilken måte kandidaten har trukket inn relevante og sentrale faglige momenter i besvarelsen
- hvordan kandidaten både er i stand til å «gjøre rede for» og å «drøfte» det som kreves i oppgaven
- hvordan besvarelsen forholder seg til sentrale begreper i oppgaveteksten (for eksempel i form av en definisjon eller omtale underveis der det passer seg)
- hvordan besvarelsen er disponert (logisk rekkefølge med tydelig markering som viser hvor kandidaten besvarer det som oppgaven krever)
- hvordan besvarelsen gjør bruk av og støtter seg til faglitteratur, og i hvilken grad kandidaten greier å reflektere over faglitteraturen i relasjon til de temaene oppgaven spør etter (Dette kan dreie seg om både teoretiske perspektiver, sentrale begreper, forskning, henvisning til regelverk og retningslinjer)
- at alle hjelpemidler er tilgjengelig under en hjemmeeksamen
- at besvarelsen er et selvstendig arbeid

Oppgave 1

a) Ta utgangspunkt i aktuell pensumlitteratur og forelesninger på temaet:

Gjør rede for kjennetegn hos personer med autismespekterforstyrrelse, og redegjør for sentrale aspekter ved kommunikasjon og kommunikasjonsvansker hos denne målgruppen.

- Besvarelsen krever en teoretisk redegjørelse.
- Kandidaten bør gjøre grundig rede for de diagnostiske kriteriene (vansker med sosial kommunikasjon og interaksjon og sosial og repetitiv og stereotyp atferd) for autismespekterforstyrrelse og vise at disse kriteriene rommer et spekter av kjennetegn hos mennesker med autismespekterforstyrrelse (f. eks vansker med forståelse av nonverbal kommunikasjon, felles oppmerksomhet, etablering og vedlikehold av relasjoner og tilstedeværelse av rigiditet og hyper- eller hyposensitivitet til stimuli, ...).
- Besvarelsen bør videre ta utgangspunkt i ulike teoretiske definisjoner av kommunikasjon og kommunikasjonsvansker. Dette innebærer blant annet en redegjørelse av ulike forståelser av kommunikasjonsbegrepet; bred/snever forståelse, intensjonell/ «alt er kommunikasjon», to ulike kommunikasjonsmodeller; den lineære og den sirkulære, og en sammenlikning av disse ift karakteristiske kjennetegn.
- Kandidaten bør gjøre rede for ulike faglige forståelsesmåter av termen kommunikasjonsvansker.
- Med utgangspunkt i redegjørelsen av de diagnostiske kriteriene for autismespekterforstyrrelse, bør redegjørelsesdelen få frem hvilke mulige begrensninger personer med autismespekterforstyrrelse har med hensyn til kommunikasjon og hvilke mulige utfordringer deres kommunikasjonspartnere kan ha.
- Kandidaten bør legge vekt på særlige utfordringer som kjennetegner utvikling av kommunikative ferdigheter hos personer med autismespekterforstyrrelse og mulige konsekvenser av kommunikasjonsvansker.

b) Velg aldersgruppe, grad av utfordringer og spesialpedagogisk arena (barnehage eller skole) og drøft følgende:

Hva bør vektlegges i det spesialpedagogiske arbeidet med personer med autismspekterforstyrrelser for å fremme god kommunikasjon?

- Oppgave 1b skal ta utgangspunkt i oppgave 1a i besvarelsen. Dette betyr at det forventes «en rød tråd» gjennom besvarelsen fra 1a til 1b.
- Kandidaten skal her velge aldersgruppe, grad av utfordringer og spesialpedagogisk arena (barnehage eller skole) som utgangspunkt for drøftingen. Valg av autismspekterforstyrrelse, språklig og kognitiv fungering (og eventuell tilstedeværelse av andre tilleggsvansker), aldersgruppe og spesialpedagogisk arena (barnehage eller skole) og spissing av aktuelle utfordringer, må derfor beskrives først som et utgangspunkt for drøftingen.
- Grad av utfordringer knyttet til det å ha autisme bør beskrives i henhold til de kjennetegn som allerede er beskrevet i redegjørelsesdelen (1 a). Det samme gjelder for språklig og kognitiv fungering (og eventuell tilstedeværelse av andre tilleggsvansker).
- Sentrale temaer i drøftingsdelen vil her handle om hva som bør vektlegges i det spesialpedagogiske arbeidet for at personer med autismspekterforstyrrelse skal utvikle sine kommunikative ferdigheter i en barnehage/skolekontekst. Her bør kandidaten drøfte hvilke tilpasninger kommunikasjonspartnerene må gjøre for å imøtekomme personen med autisme. I tillegg bør det redegjøres for hvordan tilrettelegge for at personen med autisme kan utvikle sine kommunikative ferdigheter via ulike strategier (for eksempel bildesystemer, sosiale historier) tilpasset den enkelte personen. Momenter som er knyttet til faglig og sosial deltakelse i felleskapet, er særlig aktuelt. Eksemplifisering av konkrete tiltak (både individrettet, i felleskap) er en styrke.
- Aktuelle momenter vil her arte seg noe ulikt, avhengig av aldersgruppe og valg av barnehage eller skole. I barnehagen kan tilretteleggingen knyttes til barnets utvikling, (både språklig og sosialt), kognitiv/eksekutiv funksjon, atferd, lek og samspill. I skolen kan aktuelle momenter handle om liknende forhold, men da rettet mer rettet mot tilrettelegging for utvikling av kommunikative ferdigheter

innenfor en skole/klassekontekst for å styrke elevens muligheter både faglig og sosialt.

Oppgave 2

Les caset:

«Tidligere i høst begynte Cecilie i 8. klasse på den lokale ungdomsskolen. Hun er 14 år gammel, har Down syndrom og har lett grad av utviklingshemming. Da Cecilie gikk i småskolen, syntes hun det var topp å gå på skolen. Det var morsomt å lære, og i klassen var hun en del av en jentegjeng som hadde mye gøy sammen i friminuttene. Etter skoletid var de på døren og spurte etter hverandre. Om sommeren lekte de med ball, de lekte i det lille skogholtet i enden av skolegården, der de fant pinner, steiner og løv som de kunne leke med. Om vinteren var det gøy å leke med snø. De kunne ake, lage snømann og skli på isen.

Etter hvert som Cecilie senere kom på mellomtrinnet, begynte det å skje noe i klassen. Det var fortsatt en jentegjeng, med de andre jentene trakk seg tilbake fra Cecilie. Cecilie ville fortsatt leke i friminuttene; de andre hadde ikke lyst til å være med, de var mer opptatt av å «henge» i skolegården. Cecilie følte seg alene, trakk seg tilbake, og hun hadde ofte følge med kontaktlærer eller sosiallærer i storefri. Etter skoletid kom det ikke lenger noen på døren for å spørre etter Cecilie. Foreldrene måtte arrangere besøk for Cecilie hvis hun skulle være sammen med noen jevnaldrende.

Da Cecilie skulle over i ungdomsskolen, flyttet klassen fra barneskolen over på ny ungdomsskole. Foreldrene til Cecilie ble anbefalt at Cecilie burde få sin opplæring i en egen avdeling for tilrettelagt opplæring på ungdomsskolen, sammen med andre elever med særskilte behov. I tillegg skulle Cecilie ha sin tilhørighet i den gamle klassen sin, i fag som gym, kunst og håndverk og mat og helse. Foreldrene til Cecilie var motvillige til denne løsningen, de ønsket at Cecilie skulle følge den gamle klassen sin, med mest mulig tilrettelegging. Foreldrene fulgte likevel skolens anbefaling for hvordan opplæringen skulle organiseres.

Ved oppstart på ungdomsskolen kjenner Cecilie seg ensom. Cecilie savner kontakt med de andre jentene i klassen. Hun føler seg utenfor den «gamle» jentegjengen, og kjenner dette er sårt. Selv om hun møter dem i klassen, når hun har undervisning der, er ikke jentene interessert i kontakt. De er opptatt av å holde oppdatert på sosiale medier, der det går særlig i TikTok og snap. Når det er friminutt, står de i en ende av skolegården, er opptatt av de andre guttene, og kikker mest ned i

mobilene sine. Cecilie er ikke inkludert verken i snap eller TikTok. Selv om Cecilie også elsker å kikke på mobilen sin, skulle hun gjerne lekt sammen med dem, slik hun husker de gjorde på barneskolen.

Etter at det er gått en tid på ungdomsskolen, begynner Cecilie å trives bedre. I den nye skoleavdelingen, har Cecilie blitt kjent med andre elever, enkelte har Down syndrom som henne, andre har andre former for funksjonsnedsettelse. Cecilie får særlig kontakt med en jente som heter Emilie. Cecilie kjenner for første gang at hun har fått en venn. Cecilie og Emilie er som erteris og er blitt skikkelige «bestisser». De elsker å hoppe strikk, og løpe etter guttene i klassen i friminuttet. De bor et stykke fra hverandre, men sender mye snap til hverandre, og avtaler med foreldrene sine slik at de får til og møtes. Cecilie blir mye gladere, og så fort de får anledning, løper de bort til hverandre, og setter i gang å leke.

I tillegg til den undervisningen hun får i den tilrettelagte avdelingen, har Cecilie fortsatt undervisning i sin gamle klasse, men der kjenner hun seg like ensom som tidligere. Lærerne i klassen synes de gjør det de kan for at Cecilie skal trives med sine klassekamerater, men føler seg oppradd for hva de skal gjøre for at dette kan fungere bedre.»

Ta utgangspunkt i caset ovenfor, aktuell pensumlitteratur og forelesninger på temaet, og svar på følgende:

a) Beskriv mulige årsaker til at Cecilies kontakt med jevnaldrende i klassen endrer seg i løpet av barneskolealder og i overgang til ungdomsskolen

- Dette spørsmålet kan begrunnes direkte ved å vise til årsaker i casebeskrivelsen, men det forventes også at de ulike momentene begrunnes teoretisk.
- Kandidaten bør her legge vekt på momenter som berører Cecilies sosiale utvikling versus jevnaldrende sin sosiale utvikling.
- Følgende momenter bør her redegjøres for: 1) Lett grad av utviklingshemming definisjon, psykologisk utvikling og hvilke konsekvenser begrensningene har for sosial samhandling med andre, lek, hva som kjennetegner en slik forsinket utvikling 2) Hva som kjennetegner normal utvikling mht sosial samhandling, utvikling i ungdomsalder/pubertet/selvstendighet/egosentrisitet.

b) Gjør rede for sentrale aspekter ved et nært vennskap, beskriv hva som kjennetegner vennskap hos personer med utviklingshemming og hvorfor det kan være utfordrende for personer med utviklingshemming å etablere nære vennsksrelasjoner.

- Det forventes at kandidaten i sin redegjørelse tar utgangspunkt i sentrale aspekter ved et nært vennskap generelt. Det innebærer en teoretisk beskrivelse, der begrepet vennskap og kriterier for hva som kjennetegner et nært vennskap, redegjøres for og defineres. Eventuelt kan definisjonen til Howes (1983) trekkes inn. Kjennetegn ved et gjensidig vennskap bør her beskrives.
- Forutsetninger som gjensidig preferanse, gjensidig glede, felles aktivitet og samhandling, der relasjonen også er stabil over tid, er kriterier som bør inkluderes i redegjørelsen og utdypes. Likeledes kan kjennetegn som likhet, felleskap, intimitet, nærhet, støtte, konflikt, gjensidighet, stabilitet og trygghet (jfr Bukowski et al., 1994) være aktuelle momenter å trekke inn i redegjørelsen og begrunne nærmere.
- Ved redegjørelsen av et nært vennskap bør kandidaten skille mellom hva som kjennetegner vennskap i yngre alder og hva som kjennetegner vennskap ved økende alder.
- I beskrivelsen av hva som kjennetegner vennskap hos personer med utviklingshemming, vil den generelle redegjørelsen av fenomenet danne utgangspunktet. Dette betyr at kandidaten bør benytte de generelle kriteriene og redegjøre for hvilke av disse som er aktuelle for personer med utviklingshemming. Forskning på fenomenet vil her være en styrke.
- Denne delen av besvarelsen kan knyttes til det kandidaten allerede har beskrevet hva som kjennetegner personer med utviklingshemming og sosial samhandling i 2a. I denne delen forutsettes det at kandidaten viser til en definisjon av utviklingshemming (hvis ikke den allerede er gitt i 2a), med særlig vekt på hva som kjennetegner personer med utviklingshemming og deres evne til å delta med andre i sosial samhandling; hvilke begrensninger og muligheter dette gir med henblikk på å etablere nære vennsksrelasjoner.

- I redegjørelsen av hvorfor det kan være utfordrende for personer med utviklingshemming å etablere nære vennsrelasjoner, kan fokus på hva som kjennetegner utvikling av adaptiv sosial atferd, være et særlig aktuelt tema å trekke inn.

c) *Drøft spesialpedagogiske tiltak som skolen kan legge til rette for at Cecilie kan utvikle gode jevnaldrenderelasjoner til andre, både til personer med og uten utviklingshemming.*

- Oppgave 2c skal ta utgangspunkt i oppgave 2a og 2b. Det forventes en sammenheng «rød tråd» mellom de tre ulike delene. Dette betyr at redegjørelsen i 2a og særlig 2b som omhandler hva som kjennetegner muligheten for å danne gode jevnaldrenderelasjoner for personer med utviklingshemming, bør danne utgangspunkt for diskusjonen i 2c med henblikk på drøfting av muligheter for realistiske tiltak.
- Kandidaten skal her rette diskusjonen av spesialpedagogiske tiltak mot Cecilie i skoletiden. Eleven er 14 år, har lett utviklingshemming og er elev i 8. klasse. Tilrettelegging for utvikling av gode jevnaldrenderelasjoner hos elever med utviklingshemming vil arte seg kvalitativt forskjellig avhengig av om tiltakene skal skje innenfor ordinær klasse, tilrettelagt avdeling eller i friminutt. Alle tre arenaer kan være aktuelle å drøfte i denne oppgaven. Hvilke rammer som styrer den type tiltak som kandidaten velger, bør derfor komme tydelig frem.
- Kandidaten er bedt om å drøfte tilrettelegging av tiltak både med tanke på å utvikle gode jevnaldrenderelasjoner til personer med og uten utviklingshemming. Diskusjonen skal derfor både involvere tilrettelegging for jevnaldrenderelasjoner personer med utviklingshemming i mellom, og for jevnaldrenderelasjoner som gjelder både personer med og uten utviklingshemming. En styrke for besvarelsen vil her inkludere en problematisering av begge typer relasjoner knyttet til redegjørelsen i 2a og b.
- Drøftingen av mulige tiltak bør inkludere både individ- og systemnivå, og bør omfatte betydningen av opplæring i sosial kompetanse og muligheter til praktisering. Lærerens og medelevenes rolle i tilretteleggingen av tiltak kan være aktuelle momenter både innenfor ordinær klasse og tilrettelagt avdeling.

- Det er en styrke for besvarelsen om drøftingen inneholder gode eksempler på tilrettelegging som aktualiserer argumentene.
- En god besvarelse drøfter også i hvilken grad spesialpedagogens forståelse for den enkeltes muligheter til å danne relasjoner til jevnaldrende, har betydning for hvordan de spesialpedagogiske tiltakene legges til rette, og således kan bidra til å danne gode jevnaldrenderelasjoner.
- Denne delen av oppgaven er rettet mot en elev. En overordnet drøfting av samme problemstilling på et mer overordnet nivå (dvs. for ungdomsskoleelever med lett grad av utviklingshemming mer generelt), er en styrke for besvarelsen.

Bokstavkarakterar

Nedanfor ser du dei generelle, kvalitative skildringane av vurderingskriteria som blir lagde til grunn for sensurering med bokstavkarakterskalaen.

A Framifrå	Framifrå prestasjon som skil seg klart ut. Kandidaten syner sær s god vurderingsevne og stor grad av sjølvstende.
B Mykje god	Mykje god prestasjon. Kandidaten syner mykje god vurderingsevne og sjølvstende.
C God	Jamt god prestasjon som er tilfredsstillande på dei fleste områda. Kandidaten syner god vurderingsevne og sjølvstende på dei viktigaste områda.
D Nokså god	Akseptabel prestasjon med nokre vesentlege manglar. Kandidaten syner ein viss grad av vurderingsevne og sjølvstende.
E Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillar minimumskrava, men heller ikkje meir. Kandidaten syner lita vurderingsevne og lite sjølvstende.
F Ikkje greidd	Prestasjon som ikkje tilfredsstillar dei faglege minimumskrava. Kandidaten syner både manglande vurderingsevne og sjølvstende.